

12. Мораторій дивідендів не дає // Урядовий кур'єр, 24 квітня 2015 року. – С.7.
13. Не буде села – чи буде Україна? // Урядовий кур'єр, 24 липня 2018 року. – С.4.
14. Носік В.В. Право власності на землю Українського народу. – К.: Юрінком Інтер, 2006.- – 544 с.
15. Організаційно-правові питання аграрної реформи в Україні: Монографія / Кол. авторів за ред. В.І. Семчика.- К.: Інститут держави і права ім. В. М. Корецького НАН України, 2003. – 280 с.
16. Правове регулювання екологічних, аграрних та земельних відносин в Україні: сучасний стан і напрями вдосконалення: монографія [А.П. Гетьман, М.В. Шульга, А.М. Статівка та ін.]; за ред. А.П. Гетьмана та В.Ю. Уркевича. – Х.: Право, 2012. – 448 с.
17. Проблеми впровадження вільного ринку сільськогосподарських земель: звіт за результатами фокус-груп // Національна безпека і оборона. – 2012. – №1. – С.21-24.
18. Сидор В.Д. Земельне законодавство України: сучасний стан та перспективи розвитку: Монографія. – К.: Вид-во «Юридична думка», 2011. – 312с.
19. Смітوخ Григорій. Забезпечення реалізації конституційного права власності на землю – головний обов'язок держави // Голос України, 16 лютого 2011 року – С. 11.
20. Справа “Зеленчук і Цюцюра проти України (CASE OF ZELENCHUK AND TSYTSYURA V. UKRAINA).
21. Харламов П. Земля без права // Деньги, 13 мая – 13 июня 2018 года, № 10 (372). – С. 12.
22. Хочу натрудитися на своей земле...// Голос Украины, 9 августа 2018. – С.1-3.
23. <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/561-12>
24. <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/561-12>
25. <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/666/94>
26. <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/720/95>
27. <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1529/99>

ОГЛЯД ДІЯЛЬНОСТІ І РЕФОРМУВАННЯ ПРОКУРАТУРИ У США ТА КАНАДІ

Баганець О.О., здобувач МАУП

Baganec O.O. REVIEW OF ACTIVITIES AND REFORMS OF PROSECUTORS IN THE USA AND CANADA

***Анотація.** У статті автором здійснено огляд діяльності і реформування прокуратури у США та Канаді. Автором обґрунтовано, що в українській організації та адміністративно-правовому забезпеченні прокуратури варто поряд із визначенням чітких напрямів і форм прокурорської діяльності передбачати механізми гнучкості організаційних засад та методів прокурорської діяльності при безумовному дотриманні принципів незалежності прокурорів, прокурорської етики і запобігання конфлікту інтересів, законності і поваги до прав людини.*

***Ключові слова:** органи прокуратури, незалежність прокуратури, адміністративно-правове забезпечення, реформа, правові способи захисту прокурора.*

***Abstract.** In the article, the author reviews the activities and reforms of the prosecutor's office in the United States and Canada. The author substantiates that in the Ukrainian organization and the administrative and legal support of the prosecutor's office, along with the definition of clear lines and forms of prosecutor's activity, it is necessary to provide mechanisms of flexibility of organizational principles and methods of prosecutorial activities, with unconditional adherence to the principles of independence of prosecutors, prosecutorial ethics and prevention of conflict of interests, legality and respect for human rights.*

***Key words:** prosecutor's offices, prosecutor's independence, administrative law, reform, legal methods of defense of the prosecutor.*

Просування української прокуратури у напрямі організаційного удосконалення та змін неможливе без аналізу іноземних моделей і пошуку кращих шляхів для оптимального проведення змін.

Переслідуючи ці завдання у цій статті нами буде проведено вивчення діяльності прокуратури ряду іноземних країн, чий досвід видається актуальним для України. Також особливої уваги прикладам, за якими прокуратура вже у новітній історії зазнавала модернізації та організаційної перебудови. Ці аспекти: чому і як варто модернізувати прокуратуру, буде охарактеризовано найбільш детально.

Вивчення іноземного досвіду винятково у країнах Британської правової системи було зумовлено великим впливом досвіду організації прокуратури США на реформу прокуратури України у 2014-2016 роках, у зв'язку з чим була визначена авторська задача дослідити детальніше адміністративно-правові засади цих країн для більш якісного відпрацювання пропозицій для України. Також географічним покриттям аналізу було прийнято рішення пожертвувати на користь глибини дослідження та виходячи з обмеженості допустимого обсягу дисертаційних досліджень.

Отже, дозволимо собі почати огляд із аналізу системи кримінальної юстиції у Сполучених Штатах Америки. Прокуратура США належить до стійкої системи органів, які прийнято називати органами кримінальної юстиції. Поліція, розслідування, прокуратура, суди, адвокати, в'язнична служба – ось традиційні представники цієї системи в названій країні. Як зазначає американський автор Томас Пібблз, керівник програм розвитку Бюро іноземного прокуратурського розвитку, допомоги та навчання Департаменту юстиції США, розглядаючи шляхи впровадження американського досвіду в іноземні правові системи не варто недооцінювати прокуратурську діяльність чи виокремлювати її із загального контексту правової і державної системи: ефективна прокуратурська діяльність є невід'ємним елементом системи верховенства права, верховенство права є стійким компонентом демократичного правового режиму, а демократія служить миру, суспільному спокою та процвітання у країні [1, с. 31].

Прокуратура є частиною органів міністерства юстиції США, тобто входить до гілки виконавчої влади. Місією прокуратури є домагання справедливого покарання за вчинені злочини та прагнення до справедливого судочинства, використання у цьому відповідного законодавства і принципу пріоритету прав людини [2].

У сучасному стані в США прокуратура має ще одну важливу сферу відповідальності: виходячи із високих загроз міжнародного тероризму, прокуратура входить у мережу державних служб, що протидіють цій загрозі і працюють у цьому напрямі як у взаємодії з іншими державними органами, так і співпрацюючи з іноземними спецслужбами.

Система прокуратури США, як це зазначено у багатьох загальнодоступних джерелах [3, с. 274-276; 4], залежить від адміністративно-територіальної системи та системи стримувань і противаг поділу влади. Відповідно, федеральна прокуратура (The U.S. Attorney's Office) представляє Сполучені Штати у федеральних справах, які витікають із законів, ухвалених Конгресом та розглядаються в федеральних судах по всій країні. Державна та місцева прокуратура (District Attorneys, що відрізняється за структурою у різних суб'єктах федерації), представляють державу у справах, що виникають з законів, прийнятих законодавчим органом кожного штату. При конкуренції федеральних і місцевих законів повноваження прокуратури визначаються з перевагою федеральних.

Гнучкість системи організаційних форм американської прокуратури дозволяє доповнити цю систему ще одною організаційною формою, яка застосовується у виняткових випадках підозри вчиненню злочинів – незалежний радник (Independent Counsel). Це спеціальний прокурор, який призначається заступником Генерального (федерального) прокурора США для розслідування особливо резонансних злочинів. Спеціальна література [5-7] виділяє його особливо незалежний статус діяльності як то гарантії організаційної самостійності, використання доступних прокуратурі ресурсів, захист від самоуправного звільнення генеральним прокурором або Президентом США тощо.

Реформування прокуратури у США відмічається важливим завданням сьогодення. Особливо багато уваги нами зафіксовано питанням модернізації прокуратури у американських дослідженнях з середини 2000-х.

Дж. Воралл та Е. Ньюжен-Бораков у своїй відомій праці "The Changing Role of the American Prosecutor" виділяють такі основні позиції удосконалення прокуратури: модернізація ролі (посилення прозорості та взаємодії з громадськістю), посилення

ефективності (приділення більшої уваги оцінюванню результативності та співставлення з понесеними бюджетними затратами), використання новітніх практик протидії злочинності (зокрема, наводять актуальні практики з терен альтернативного впливу на зменшення наркозлочинності, підтримки ініціатив типу "безпечні громади у взаємодії поліції і населення", антитерористична діяльність), впровадження нових підходів до прокурорської діяльності на основі розробки моделей співпраці з оновленими практиками поліції та судів. Як підсумок, зазначені автори відзначають, що сучасна прокуратура вже не може залишатися у тіні процесів, що відбуваються у суспільстві. Її основні сучасні виклики – відповідати суспільним змінам, основні з яких полягають у розширенні партнерств з новими спільнотами (бізнесом, неформальними громадськими утвореннями та "сусідськими" безпековими асоціаціями), розширенні арсеналу підходів до протидії постійно оновлюваному "портфелю" злочинних проявів, а також покращенню традиційних інструментів. Впроваджуючи інноваційні підходи, важливо їх переносити з розряду новітніх експериментів в розряд інструменталізованих практик [8, с. 263].

У цьому ж контексті, згаданий раніше американський дослідник Т.Піблз відмічає такі три пріоритети, які дозволяють прокуратурі бути належно організованою системою, що ефективно протидіє злочинності:

- 1) високий рівень професійної компетенції включно із сучасними знаннями про злочинну діяльність і її високотехнологічні засоби та найскладнішими аспектами кримінального права;
- 2) винятковий акцент на професійні етичні аспекти і чутливість до прав людини у кримінальному контексті;
- 3) акцент на широку співпрацю з органами протидії злочинності у іноземних країнах для протидії глобальним загрозам злочинності й тероризму [1, с. 32].

Щодо останнього, підкреслено, прокуратура вже не може залишатись ізольованою від сучасних загроз злочинності.

У цьому зв'язку, для української реформи органів прокуратури важливо відмітити на основі американського досвіду – встановлення жорстких рамок для організаційного поділу, визначення меж і заборон для прокуратури робить її недостатньо спроможною для протидії новим загрозам інтелектуально гнучкої, позбавленої етичних бар'єрів та високотехнологічної злочинної діяльності, з якою стикається система кримінальної юстиції. Це можна прослідкувати в умовах гібридної війни, якій протистоїть і прокуратура. Адже традиційні знання лише кримінального права і процесу, що входять до традиційної професійної підготовки прокурорів вже неспроможні повністю підготувати прокурорів до викликів корупції високосокопосадовців та транснаціональних корпорацій, високотехнологічної ІТ злочинності, сучасних ретельно замаскованих воєнних злочинів.

Тому в українській організації та адміністративно-правовому забезпеченні прокуратури варто поряд із визначенням чітких напрямів і форм прокурорської діяльності важливо передбачати механізми гнучкості організаційних засад та методів прокурорської діяльності при безумовному дотриманні принципів незалежності прокурорів, прокурорської етики і запобігання конфлікту інтересів, законності і поваги до прав людини.

Інші актуальні впровадження з досвіду реформи прокуратури у США – посилення відкритості і взаємодії з громадськістю, розвиток незалежності та ініціативності місцевих прокуратур та окремих прокурорів, постійне оновлення портфелю кейсів сучасних злочинів та підходів до їх розслідування, використання новітніх практик протидії злочинності, у тому числі запозичуючи практику партнерських інституцій (передусім судів та поліції).

Канадський досвід охарактеризуємо на прикладі прокуратури провінції Британської Колумбії з причин того, що у Канаді державні функції тяжіють до федерального рівня управління, а також тому, у цій структурі нещодавно було оприлюднено результати завершеної модернізації.

Отже, прокурорська служба провінції є частиною сфери відповідальності Ministry of Attorney General (міністерства Генерального прокурора), прокурорська функція дистанційована від уряду, щоб уникнути будь-яких підстав для реального або потенційного неналежного впливу. Це міністерство досить різноспрямоване: його повноваження охоплюють формування і реалізацію державної політики у галузі юстиції, публічної безпеки, служб надзвичайних умов, а також правового супроводження діяльності уряду провінції. Прокурорську службу очолює асистент заступника генерального прокурора (The Assistant Deputy Attorney General)[9].

Завдання прокуратури вузько сфокусовані на веденні кримінального звинувачення. У більшості справ його здійснюють прокурори провінцій, хоча деякі справи покладаються на федеральних прокурорів [10]. Перед вступом прокурора у процес досліджується двоскладовий тест: чи поліція збрала достатньо доказів для вірогідності засудження особи судом та чи справа є достатньо суспільно небезпечною (представляє публічний інтерес). За результатами тесту прокурори забезпечують підтримання обвинувачення у всіх судових інстанціях включно з інстанціями з оскарження[10].

У 2012 році урядом провінції було ініційовано реформу прокурорської служби, результати якої були оприлюднені у 2015 році. Програмний документ був заснований на стратегічному баченні[11] та передбачав план на три роки реформи. Що цікаво, програмний документ не був якимось винятковим баченням чи політичним підходом: його обґрунтування було засноване на групі незалежних попередніх оцінок (включно з громадською), внутрішнього аудиту, стратегування та сформованого базового списку ідей (Green Papers). Аналіз тексту цієї праці дозволив нам виділити такі ключові сегменти реформування: візуалізація управлінських процедур у прокуратурі, встановлення більш зрозумілих і доступних для людей цілей прокуратури, посилення прозорості і підзвітності прокуратури суспільству, ведення популярно (просто, зрозуміло) сформульованої системи оприлюднення результатів діяльності прокуратури, впровадження сучасних менеджерських підходів заснованих на принципах бізнес-планування та тайм-менеджменту як щодо процедур повсякденної офісної діяльності, так і щодо судового процесу.

За результатами реформи у діяльність канадської провінційної прокуратури було впроваджено такі підходи бізнес-менеджменту:

1. Зменшено кількість документообігу і оптимізовано систему інформаційного забезпечення включно із електронізацією документообігу між поліцією і прокуратурою та для контролю за ними.

2. Впроваджено принципи активного (без затягування) управління справами обвинувачення і онлайн-контроль за ним, включаючи механізм пришвидшеного завершення розслідування з ряду причин (недостатність доказів, оперативне розслідування, договір з обвинуваченим тощо).

3. Запущено систему навчального консалтингу для поліції.

4. Запроваджено проактивні зовнішні комунікації для підвищення прозорості у прийнятті рішень у відділеннях щодо високого рівня кримінального переслідування та підвищення обізнаності громадськості.

5. Впроваджено інші інструменти бізнес-аналізу для планування та навчання прокурорів[12].

Іншим важливим результатом реформи стало запровадження моніторингу якості діяльності прокуратури для підтримки сталого розвитку, що включає: рамку моніторингу та оцінки діяльності, засновану на специфіці прокурорської діяльності; внутрішню службу аудиту якості та її зв'язки із прокурорами з метою постійного удосконалення процедур діяльності прокуратури. Інструмент контролю якості має такі ключові індикатори як: кількість виступів у суді у кожній справі (як спосіб зменшити кількість для оптимізації процесів), швидкість раннього вирішення справ (як спосіб пришвидшити залученість

прокурорів та зменшити час на розгляд справи), кількість залучених прокурорів до справи обвинувачення (кращою визначається менша кількість) [13].

В якості результатів реформи було продемонстровано такі факти:

- зменшення часу на роботу прокуратури над кожною кримінальною справою в середньому на 3-4 дні;
- зростання на 3% кількості справ, які були завершені із показником економії часу роботи системи кримінальної юстиції (раннім визнанням вини або договором з обвинуваченням і визначенням покарання) [13].

Отже, за результатами аналізу прокурорської реформи у Канадській провінції Британська Колумбія для України може бути визнаний актуальним такий досвід:

- заснованість реформ на попередньому внутрішньому та зовнішньому дослідженні, прийняття реформи як спільного завдання держави та суспільства, формування підходу Green and White Papers (бачення реформи і план реформи);
- важливість вимірювати і артикулювати результати реформ, дотримуватись зрозумілих і єдиних індикаторів успіху реформи від початку до кінця її здійснення;
- реформа має передусім оптимізувати процедури діяльності прокуратури, лише у розвиток реформування діяльності допустимі зміни у системи і структури прокуратури (натомість український підхід часто починає зі зміни структур, призначення нових виконавців і очікування від них оновленої діяльності). Тому зміни процедур діяльності, допустимі у реформуванні будь-якого державного органу, чия діяльність будувалася у попередні десятиліття: електронізація розподілу справ, електронне діловодство, зменшення часу і тривалості бюрократичних процедур та усунення надмірних бюрократичних ланок є актуальними завданнями реформи прокурорської діяльності. Відмічаємо з цього приводу також можливість прокуратурі і прокурорам діяти незалежно навіть перебуваючи у структурі урядового міністерства (тобто важливі не структури та персоналії, а принципи і їх впровадження);
- акцент на прозорість і зрозумілість прокурорської діяльності для суспільства, не зневажання популяризацією текстів про процес діяльності прокуратури і зміни у ній (одним із прикладів подібного підходу в Україні можна навести проект Національної академії прокуратури 2015-2016 років "Нова прокуратура", де доступною формою інфографіки демонструвались зрозумілі за стилем для пересічного громадянина основи змінюваної діяльності прокуратури та її результати [14; 15]).

Характеризуючи актуальні висновки на основі специфікації дослідження конкретних країн, відмічаємо такі актуальні позиції для детального вивчення та імплементації у діяльність української прокуратури:

1. На основі американського досвіду для української реформи органів прокуратури важливо відмітити встановлення жорстких рамок для організаційного поділу, визначення меж і заборон для прокуратури робить її недостатньо спроможною для протидії новим загрозам інтелектуально гнучкої, позбавленої етичних бар'єрів та високотехнологічної злочинної діяльності, з якою стикається система кримінальної юстиції. Це можна прослідкувати в умовах гібридної війни, якій протистоїть і прокуратура. Адже традиційні знання лише кримінального права і процесу, що входять до традиційної професійної підготовки прокурорів вже неспроможні повністю підготувати прокурорів до викликів корупції високопосадовців та транснаціональних корпорацій, високотехнологічної ІТ злочинності, сучасних ретельно замаскованих воєнних злочинів.

Тому в українській організації та адміністративно-правовому забезпеченні прокуратури варто поряд із визначенням чітких напрямів і форм прокурорської діяльності передбачати механізми гнучкості організаційних засад та методів прокурорської діяльності при безумовному дотриманні принципів незалежності прокурорів, прокурорської етики і запобігання конфлікту інтересів, законності і поваги до прав людини.

2. Інші актуальні впровадження з досвіду реформи прокуратури у США – посилення відкритості і взаємодії з громадськістю, розвиток незалежності та ініціативності місцевих прокуратур та окремих прокурорів, постійне оновлення портфелю кейсів сучасних злочинів та підходів до їх розслідування, використання новітніх практик протидії злочинності, у тому числі запозичуючи практику партнерських інституцій (передусім судів та поліції).

3. За результатами аналізу прокурорської реформи у Канадській провінції Британська Колумбія для України може бути визнаний актуальним такий досвід:

- заснованість реформ на попередньому внутрішньому та зовнішньому дослідженні, прийняття реформи як спільного завдання держави та суспільства, формування підходу Green and White Papers (бачення реформи і план реформи);

- важливість вимірювати і артикулювати результати реформ, дотримуватись зрозумілих і єдиних індикаторів успіху реформи від початку до кінця її здійснення;

- реформа має передусім оптимізувати процедури діяльності прокуратури, лише у розвиток реформування діяльності допустимі зміни у системи і структури прокуратури (натомість український підхід часто починає зі зміни структур, призначення нових виконавців і очікування від них оновленої діяльності). Тому зміни процедур діяльності, допустимі у реформуванні будь-якого державного органу, чия діяльність будувалася у попередні десятиліття: електронізація розподілу справ, електронне діловодство, зменшення часу і тривалості бюрократичних процедур та усунення надмірних бюрократичних ланок є актуальними завданнями реформи прокурорської діяльності. Відмічаємо з цього приводу також можливість прокуратурі і прокурорам діяти незалежно навіть перебуваючи у структурі урядового міністерства (тобто важливі не структури та персоналії, а принципи і їх впровадження);

- акцент на прозорість і зрозумілість прокурорської діяльності для суспільства, не зневажання популяризацією текстів про процес діяльності прокуратури і зміни у ній (одним із прикладів подібного підходу в Україні можна навести проект Національної академії прокуратури 2015-2016 років "Нова прокуратура", де доступною формою інфографіки демонструвались зрозумілі за стилем для пересічного громадянина основи змінюваної діяльності прокуратури та її результати.

Список використаних джерел

1. The Role of the Prosecution in Strengthening Democracy and the Rule of Law: an American View / Thomas H. Peebles / Judicial Reform: the Prosecution Office and Investigation Authorities in the Context of EU Membership.– Sofia: Center for the Study of Democracy, 2005.– P. 31-32

2. Prosecution Function. Criminal Justice Section Standards. ABA [Електронний ресурс].– Режим доступу:

https://www.americanbar.org/publications/criminal_justice_section_archive/crimjust_standards_pfunc_blk.html

3. Правовая система США. 3-й выпуск / Уильям Бернам.– М.: Новая юстиция, 2006.– 1216 с.

4. Guide to Criminal Prosecutions in the United States [Електронний ресурс].– Режим доступу: https://www.oas.org/juridico/mla/en/usa/en_usa-int-desc-guide.html

5. 28 U.S. Code Chapter 40 - Independent Counsel [Електронний ресурс].– Режим доступу: <https://www.law.cornell.edu/uscode/text/28/part-II/chapter-40>

6. Special Counsels, Independent Counsels, and Special Prosecutors: Legal Authority and Limitations on Independent Executive Investigations / Cynthia Brown, Jared P. Cole.– Washington: Congressional Research Service, 2018.– 31 p.

7. Special counsel: What is it and what is Robert Mueller doing? [Електронний ресурс].– Режим доступу: <https://www.bbc.com/news/world-us-canada-39961732>

8. The Changing Role of the American Prosecutor / John L. Worrall, M. Elaine Nugent-Borakove.– Albany: State University of New York Press, 2008.– 284 p.

9. Attorney General [Електронний ресурс].– Режим доступу: <https://www2.gov.bc.ca/gov/content/governments/organizational-structure/ministries-organizations/ministries/justice-attorney-general>

10. About B.C.'s Prosecution Service [Електронний ресурс].– Режим доступу: <https://www2.gov.bc.ca/gov/content/justice/criminal-justice/bc-prosecution-service/about>

11. The Role of the BC Prosecution Service [Електронний ресурс].– Режим доступу: https://www2.gov.bc.ca/assets/gov/law-crime-and-justice/criminal-justice/prosecution-service/information-sheets/infosheet_role-bcprosecutionservice.pdf

12. White Paper on Justice Reform part one: A Modern, Transparent Justice System.– Victoria: Ministry of Justice, 2012.– 24 p.

13. B.C.'S Prosecution Service: Completed Criminal Justice Reforms [Електронний ресурс].– Режим доступу: <https://www2.gov.bc.ca/assets/gov/law-crime-and-justice/criminal-justice/prosecution-service/reports-publications/2015-justice-reform-report.pdf>

14. Нова прокуратура: буклет / Р.О. Стефанчук, А.О. Галай.- К.: НАПУ, 2015.- 10 с.

15. Нова прокуратура: юридичний довідник учасника антитерористичної операції: буклет / Р.О. Стефанчук, А.О. Галай, М.С. Туркот.- К.: НАПУ, 2015.- 12 с.

УДК 342.731

АКТУАЛЬНІСТЬ ЗАКОНОДАВЧОГО ВПРОВАДЖЕННЯ МЕДИЧНОГО КАПЕЛАНСТВА В УКРАЇНІ

Васін М.С., аспірант Львівського університету бізнесу та права, виконавчий директор Інституту релігійної свободи

Maksym Vasin THE ACTUALITY OF LEGISLATIVE IMPLEMENTATION OF MEDICAL CHAPLAINCY IN UKRAINE

***Анотація.** У статті автор аналізує сучасний стан правового регулювання діяльності медичних капеланів в Україні та обґрунтовує необхідність подальшого впровадження медичного капеланства в законодавстві України, враховуючи позитивний досвід розвитку військового і пенітенціарного капеланства.*

***Ключові слова:** свобода віросповідання, релігійні організації, державно-конфесійна взаємодія, державно-церковні відносини, капелан, медичне капеланство, душпастирство*

***Summary.** The purpose of this article is to analyze the current state of legal regulation of the activity of medical chaplains in Ukraine, legislative initiatives in this area and the prospects for improving the legislation of Ukraine aimed at further development of the medical chaplaincy. At the same time, the author carries out a comparative analysis with the legislative provision of the activity of military and penitentiary chaplains in Ukraine, using this positive experience for developing the proposals aimed at determining the rules of pastoral care at healthcare institutions.*

An overview of studies and publications in this area suggests that the issues of medical chaplaincy were less developed by Ukrainian scholars than similar issues in the area of pastoral care at military and penitentiary institutions. Nevertheless, the issues raised in these publications require actualization and further scientific reflection, taking into account the accumulation of positive experience in the development of military and penitentiary chaplaincy in Ukraine.

The author analyses the state of legal regulation of medical chaplaincy in Ukraine and concludes that the lack of a proper legislative basis slows down the process of institutionalization of pastoral care at healthcare institutions and hinders the further development of medical chaplaincy in Ukraine. The urgent necessity to unify the requirements for qualification, the level of education and ethical standards of activity of medical chaplains of different denominations, the clarification of the procedure for their access and duties at the health care institutions, the rights and functional responsibilities, the mechanisms of cooperation between different religious organizations among themselves and with the leadership of healthcare institutions and the Ministry of Health of Ukraine.

***Keywords:** religious freedom, religious organizations, state-church cooperation, state-church relations, chaplain, medical chaplaincy, pastoral care*

Душпастирська опіка пацієнтів і персоналу медичних закладів є одним із різновидів капеланського служіння релігійних організацій, поряд із військовим і пенітенціарним капеланством, яке широко поширено та належним чином врегульовано на законодавчому рівні в розвинутих демократичних країнах. З часу здобуття Україною незалежності в нашій країні медичне капеланство почало відроджуватися, однак до цього часу ця сфера суспільних відносин розвивається здебільшого за ініціативи самих релігійних спільнот попри відсутність належної правової регламентації.

Огляд досліджень і публікацій у цій сфері свідчить, що проблематика медичного капеланства в меншій мірі розроблялася українськими вченими, ніж аналогічні питання зі сфери військового та пенітенціарного душпастирства. Серед останніх наукових розробок